

Kerk drongen
leerstukken;
rhetorische
dzakelijk; vijf
boek, en het
niet-kerkelijke
erde het pleit
gen", en
igen en roep-
weel mogelijk

eginnen vroe-
van hetgeen
Gods belijden,
lelijke Schrift
an den Heili-
den Christus
in Christus
houding der
; omtrent de
n naar meer
eenigheid en
n voorts ook
des Heeren
elijke beginse-
atschappelijke

de Belijdenis-
moest geven,
arbeid noodig

en zijn alleen
atie, de kwes-
Kerk, en het
houding tus-
rijk?

missie, wier
in deze arti-
minder nood-
zich zonder
igd. Alleen in
e worden uit-
en „met alge-
Drie Formu-

ar we zetten
nuren uit.
voorstellen ge-
prake geweest.
n niet, en de
Synode reeds

reden, en met
het Formulier
linken niet
n het gerefor-
kerkemaad van
zien, en ons
nlieren geven

het bovenge-
e zal de waar-
och zij achtte
het Doops- en
lijn te stellen

en, en aan de
nd zijn, is op-
kken hun oog

niet klaar.
nenbare Belij-
dig dat hierin
poetische oas-
s uit te bres-
ren.

en door enkele
niet te kunnen
ord was niet
ord van Dr. De
bovendien is
den handleidin-
aanvullingen
turzie gepresen-
anneer de deat
offertes word-
le Synode, dat
ve kerklieden
in berijnde et
ift, omdat, zoo
eze „verrijking
deze tegemoet-
agen zou voort

te klagen, doch
n zoo hoog ston-
dig was. En
n worden? Zie
? Zal de Con-
illige armoede

ngen uiteen.
ijk leerboek w-
Scholen, terw-
zij het dan m-
ste was ook de
lverhand, en de

HEPP

Synode heeft aan dezen wensch gehoor gegeven. Ge-
lukkig! De vrijlouterij op dit gebied nam toe. Zooveel
catecheten... zooveel verschillende manieren van cate-
chese en leerboeken, en daaraan moest noodzakelijk
een einde komen. En even noodzakelijk is het, dat
de catechese ook eens grondig van den pedagogischen
kant bezien wordt, en we de sleur laten varen, waarin
tot nu toe deze gewichtige arbeid is voortgegaan. Zoo
kan het niet langer. De indeling der leerlingen in
klassen beneden en boven 16 of 17 jaar is onhoudbaar.
Het aantal catechisanten is bijna overal te groot.
Maar... daarover had de Synode geen uitspraak te
doen, en deze „reformatie“ zij den kerkeraden en den
catecheten in ernstige overweging gegeven.

Van het Leerboek maak ik een sprong naar de sociale
kweslie.

Ook die is, en hoe kan het in dezen sozialen tijd
anders, ter sprake gekomen, en de Synode heeft een
uitspraak gedaan, die mi, velen zal bevredigen. Zij
heeft zich natuurlijk niet gewaagd aan eenige beschou-
wing over een maatschappelijk stelsel, maar zij heeft
wel verklaard, dat er voor een lid der Gereformeerde
Kerken geen plaats is in een vereeniging, welke staat
op den basis van den klassenstrijd. Bovendien heeft
zij de Kerken ernstig op het hart gebonden in prediking
en catechisatie, in huisbezoek en allen arbeid, die zich
voor dat doel leent, de Christelijke organisaties te steu-
nen, en tot het lidmaatschap dezer vereenigingen op
te wekken.

Zullen de Kerken hooren?

't is zoo dringend noodig.

De christelijk-sociale beweging heeft aan onzen steun
ten eerste behoefte.

Nu nog iets over de N.C.S.V.

Dat de beslissing der Synode door mij niet wordt
toegepicht, zal duidelijk zijn. Ik verwacht er weinig
heil van. Met prof. Grosheide geloof ik, dat zij wel
eens een precies omgekeerde uitwerking kon hebben,
en... als de Synode zulke dingen aan de studenten
ontnaadt, moet zij dan ook niet de leidlieden aansporen
andere „gevaarlijken“, die op andersoortig terrein
liggen, hun discipelen onder oogen te brengen? En
het is mij niet duidelijk, hoe de Synode, die zulk een
maatregel nam tegen het „ethische gevaar“, zonder
eenigen tegenstand besluiten kon subsidie toe te kennen
aan den Zendingstudieraad, die voor 't grootste ge-
deelte in ethische handen is. Maar... ik wil niet
napleiten over een beslissing, die het voor mannen als
Ds. Brussaard en Dr. Rutgers niet gemakkelijk maakt.

En ten slotte: onze gereformeerde Jongelingsbond.
Ds. Vonckenberg is zeer vertoerd, dat er geen depu-
taten benoemd zijn, maar... aan wie de schuld?
Door meerderen is in eerste instantie krachtig voor
dit deputaatschap gepleit, doch deze verdedigers moesten
toegeven, dat eerst diende omschreven te worden welk
mandaat deze functionarissen zouden ontvangen. En...
het Bondsbestuur wist zelf dit mandaat niet nader aan
te geven. De rapporterende commissie heeft nog niet
een der Bondsbestuurders gesproken, doch het resul-
taat was, dat aan de Synode geadviseerd werd, thans
nog niet aan den wensch van den Bond te voldoen.

Treft dan de Synode eenig verrijf?

Is Ds. Vonckenberg's kritiek niet onbillijk?

Hebben de Gereformeerde Kerken zich van onze J.V.
afzijdig gehouden? Het spijt mij zeer, dat dit scherpe
artikel uit de pen van den redacteur van het Bonds-
organafgevoerd is, en hij kan, dunkt mij, niet in ernst
meenen, dat de gereformeerde jongelingen achter zouden
gesteld worden bij heidenen en mohammedanen.

Onze jongelingen zelf weten wel beter.

K. D.

Pers en Synode.

Men zal zich het incident herinneren, dat zich on-
langs tijdens de behandeling der kwestie-Netelenbos ter
Synode in de pers heeft voorgedaan.

De voorzitter verzocht allen aanwezigen om in deze
aangelegenheid geen mededeelingen aan de pers te ver-
streken.

De Synode zelf zou door haar perscommissie voor
de noodige publicatie zorg dragen.

Algemeen eerbiedigde men dit verzoek.

Een blad echter kon de verleiding niet weerstaan
toch een verslag van die vergadering te geven.

Te zijner rechtvaardiging werd van meer dan een
zijde aangevoerd, dat de kwestie niet met gesloten deu-
ren werd behandeld, publiek was en het daar ver-
handelde dus ook gepubliceerd mocht worden.

Reeds zette Ds. Van der Munnik in „De Standaard“
deze voorstelling recht.

De Synode is geen publieke vergadering, maar alleen
toegankelijk voor leden der Gereformeerde Kerken; ter-
wijl in dit bijzondere geval nog de voorwaarde gesteld
werd, dat men belijdend lid moest wezen om toegelaten
te worden.

Het is dan ook ongetwijfeld een ernstige misgreep
van bedoeld orgaan geweest, dat het dit verzoek als
ongedaan beschouwde.

Het ging dikmaal in zijn activiteit te ver.

Zelfs al zou men de redenen niet kennen, waarom
zulk een wensch wordt geuit, dan nog dient men er
zich bij neer te leggen.

Dat de Synode met haar verzoek juist heeft gezien,
bewijst de uitkomst.

Welk een geharrewar is uit het verslag van dat
weigervolgende blad niet geboren!

Iets anders echter is het, of uit dit incident ook
voor onze Synodes geen leering valt te trekken. En dan
gelooven wij van wel.

Al zullen niet dikwijls zulke spannende momenten
zich voordoen als dit bij de onderhavige zaak het
geval was, de eerstkomende Synodes beloven niette-
min belangrijk te worden.

En dan versta men de behoeften van dezen tijd,
ook van de Gereformeerden in dezen tijd, wel.

Het publiek verwacht van de pers, dat zij het zoo
spoedig en zoo volledig mogelijk op de hoogte zal
houden.

Wat ons kerkelijk leven aangaat, mag dit niet mis-
billijk, maar verdient dit veel meer aangemoedigd.

Er zijn hier andere drijfveeren in het spel dan nieuws-
gierigheid.

Er spreekt bij velen vooral hartelijk meeleven uit.
En nu schenken de officiële korte verslagen onzer
Synodes geen voldoende bevrediging.

Dit ligt volstrekt niet aan de perscommissie, die
daarvoor is benoemd. Deze broeders, vaak overladen met
werk, kweten zich in den regel op voorbeeldige wijze
van hun taak.

Maar die verslagen moeten kort zijn, worden daardoor
veelal droog en hebben geen kleur.

Ook kan men ons Gereformeerde volk niet verwij-
zen naar de Acta, die later zullen verschijnen.

Daargelaten nu nog, dat het voor velen bezwaarlijk
valt zulk een boekwerk te koop, duurt het toch
in het gunstige geval enkele maanden, voordat deze
het licht kunnen zien.

Men gevoelt echter, dat men het Gereformeerde pub-
liek zoolang niet zonder nadere voorlichting kan laten.

Men dient rekening te houden met den tijd, waarin
wij leven en waarin de pers zulk een onmisbare factor
is geworden.

Daarom zou het aanbeveling verdienen, dat een vol-
gende Synode deze zaak eens onder de oogen zie.

Onze Gereformeerden zouden o zoo gaarne snel en
uitvoerig ingelicht worden.

Men kan daartoe den weg volgen, door Bijtje ge-
wezen, en een persadviseur benoemen.

Men kan ook journalisten, tevens leden onzer Kerken,
toestaan verslagen te geven, mits die eerst aan de
goedkeuring van een commissie uit de Synode wor-
den onderworpen.

Het laatste komt ons het meest praktische voor.

In elk geval beniste men in den bestaanden toe-
stand niet.

Onze tijd vraagt om volle waardeering van de pers.

HEPP.

Kerkelijke saamhorigheid.

Telkens vernemen wij van Kerken, waarin het Ge-
tugenis, dat de laatste Synode deed uitgaan, niet van
den kansel werd voorgelezen.

Nu hebben ook wij ons bezwaar tegen dit stuk,
vooral wat de lengte aangaat, vrijmoedig uitgesproken.

Toch gelooven wij, dat men niet goed handelt, door
de gemeente eenvoudig naar kerkbode of dag- en week-
blad te verwijzen en het stuk van den kansel niet te
lezen.

Men mag bezwaren hebben. Maar men moet ook
over bezwaren kunnen heenstappen. En dit dunkt ons
hier eisch.

De Synode deed aan onze Kerken het verzoek tot
voorlezing. Nu blijven vanzelf de plaatselijke kerken
vrij. Zij worden van bovenaf niet gedwongen.

Maar het is toch heel iets anders of een Synode iets
verzoekt, dan of een particulier anneer komt.

Er moeten wel heel ernstige redenen zijn, eer men
een verzoek of advies der Synode naast zich neerlegt.

Alleen reeds het gevoel van kerkelijke saamhorigheid
dient tot algemeene voorlezing te nopen.

Wij, Nederlanders, zijn zoo licht geneigd ieder een
eigen weg te gaan.

Dat men deze neiging bestrijde,

Zonder een krachtig besef van kerkelijke saamhorig-
heid kan er van reformatie geen sprake zijn.

Daarenboven, het Getugenis heeft te superieure kwa-
liteiten, dan dat men het van den kansel ongelezen
zou laten.

HEPP.

Dominee Sikkell.

Was Ds. Sikkell een reformatische geest?

In beginsel ja. Het Woord Gods was hem nooit een
dood wetboek, maar een levende bron. Alle dingen
toetste hij, niet aan het eens gebouwde stelsel of aan
de reeds gevonden formule, maar aan de altijd in zich-
zelve lichte waarheid.

Dat is reformatisch!

Ds. Sikkell durfde alles kritiseeren... naar het
Woord, moedig, radicaal.

Zie zijn opvatting over socialisatie.

En zijn standpunt ten opzichte van de eere en vrij-
heid der vrouw.

Ds. Sikkell heeft mij persoonlijk meermalen warme
belangstelling getoond inzake de oprichting van ons
blad. Hij leefde mee en juichte toe.

Het werk van Ds. Sikkell voortzetten is: de refor-
matie dienen.

We brengen daarom onderstaande circulaire onder
de oogen van onze lezers.

* Met de bede: Steunt dit plan!

B. W.

L. S.
Den 17den Augustus 1920 is Ds. Sikkell in Christus ontslapen.
Maar hij leeft voort in de harten van duizenden, die zijn
woord hebben gehoord, of zijn geschriften hebben gelezen.

Bovenal heeft hij in die harten aangekweekt diep ontzag
voor het Woord Gods. En juist door de prediking van
Ds. Sikkell is het geweest, dat velen de betekenis van het
Woord Gods, de eischen, die het stelt, den troost, dien het
biedt, voor het persoonlijk leven, voor heel het leven der
menschen, hebben leeren verstaan.

Toen dan ook bij eenige broeders de gedachte opkwam,
om een levend aandenken aan Ds. J. C. Sikkell te stichten,
begrepen ze, dat hij niet door een grafmonument of iets van
dien aard moest worden geëerd, maar door, zoo het mogelijk
was, zijn werk, zijn hoofdwerk, waarbij het Woord Gods in
het middelpunt stond, voort te zetten.

Merkwaardig was het, hoe allen, die, toen een voorlooper
oproep in de bladen verscheen, blijk gaven van hun sym-
pathie, door dezelfde gedachten bleken beziel.

En toen in Amsterdam een vergadering werd gehouden,
waarop afgevaardigden uit verschillende kringen, waarin Ds.
Sikkell gearbeid had, alsook tal van vrienden aanwezig waren,
kwam ook daar dezelfde gedachte tot uitdrukking.

Zoo rees dan het plan, een fonds te stichten, dat zou
kunnen dienen om zooveel mogelijk voort te zetten den
arbeid van Ds. Sikkell, en dat door het dragen van zijn
naam ook voor het volgend geslacht vertolken zou, hoe
het zaad, door Ds. Sikkell gestrooid in den naam des Heeren,
niet onvruchtbaar is gebleven.

In de eerste plaats zou uit zulk een fonds kunnen worden
bekostigd de uitgave van verschillende preken en van een
aantal grotere of kleinere werken, die na den dood van
Ds. Sikkell afgemaakt in portefeuille werden gevonden.

In de tweede plaats kan worden getracht, verschillende

reeds gedrukte, doch uitverkochte werken van Ds. Sikkell op
nieuw uit te geven, als ook daarvoor in aanmerking komende
artikelen uit bladen of tijdschriften te doen herdrukken.

Terwijl eindelijk in de derde plaats door zulk een fonds
kan worden gepoogd, het werk van Ds. Sikkell in dien zin
voort te zetten, dat steun werd geboden aan de uitgave van
geschriften, die zich bezig houden met de verklaring van
het Woord Gods overeenkomstig de Gereformeerde belijdenis.

Een grootsch plan, dat veel geld kosten zal, maar een
schoon plan, waardoor niet slechts Ds. Sikkell zou worden
geëerd, maar ook ons volk kon worden gezegend.

Daarom durven ondergetekenden met vertrouwen tot U te
komen, en U te vragen: wil voor u stichten Johannes
Cornelius Sikkell fonds met het bovengenoemde doel,
een, kon het zijn, wat groots bijdrage toezeggen of zenden,
lijst vóór den 15den October, aan den Heer H. Munnik,
Amsterdam, Allard Piersonstraat 5buis.

Het Comité:

Prof. Dr. F. W. GROSHUDE, Amsterdam
Prof. Mr. A. ANEMA, Zantvoort
Ds. K. FERHHOUT, Amsterdam
Mr. G. H. A. GROSHUDE, Amsterdam
J. BALHUIZEN, Amsterdam
H. MUNNIK, Amsterdam
Ds. H. BROUWER, Heemstede
Ds. J. C. RULLMANN, Utrecht
Mr. G. VAN BAREN, Schiedam
Dr. K. DIJK, 's-Gravenhage
J. P. THIERRY, 's-Gravenhage
J. TIMMERMAN, Hylart (Fr.)
A. VERLEUR, Watergraafsmeer.

Men abonneert zich op dit blad het eenvoudigst door toezending
per postwissel van het bedrag voor drie, zes of twaalf
maanden abonnement.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Is de schoolstrijd uit?

Op die vraag heeft een der veteranen in deze worstel-
ling, de heer De Savornin Lohman, reeds in het jaar
1917 een antwoord gegeven, toen hij in zijn rede op
de negen en dertigste jaarvergadering der Unie „Een
school met den Bijbel“, onder meer zeide: „Vraag men mij
nu: is, indien de voorstellen der Onderwijscommissie wet
worden, de schoolstrijd uit, dan antwoord ik met beslist-
heid: ja. Ik zou niet weten wat wij, als Christenen, als
protestantsche Christenen althans, anders zouden kunnen
verlangen. Uit is dan de schoolstrijd!“

Met dien strijd bedoelde hij de politieke worsteling.

Niet den geestelijken kamp voor het waarachtig wel-
zijn van de kinderen des volks, want daarvan zegt hij:
„Maar niet de strijd over datgene, waarom het ten
slotte te doen is. Niet de strijd voor de beginselen,
die naar onze overtuiging aan alle duurzame ontwikkeling
ten grondslag moeten liggen. Niet de strijd, noodig om
het Evangelie te brengen aan alle creaturen...“

Is de schoolstrijd uit?

Mischien wekt het verwondering, dat na de aanneming
van de wet De Visser door de Tweede Kamer deze
vraag nog gesteld wordt, want... waarvoor moet
straks nog een politieke worsteling gevoerd worden?
Die was noodzakelijk in de eerste decennien der vorige
eeuw, toen de gewestelijke magistraten weigerden de
autorisatie voor schoolstichting te verleenen, en het
liberalisme ons Christenvolk verhinderde eigen scholen
op te richten. Die was niet minder noodzakelijk, toen
in de zeventiger jaren de scherpe resolutie van Kap-
peijne de minderheden onderdrukte, en de vrije school
werd uitgescholden als een weelde der rijken en een
aalmoes der armen. Die was ook nog niet overbodig,
toen wel de schoolwetten van Mackay en Kuyper 's lands
kassen voor onze scholen geopend hadden, doch de
bevoorrechtiging der neutrale staatschool bleef voort-
duren, maar... nu, kan er nu nog wel sprake wezen
van een schoolstrijd? De wet De Visser heeft immers
al onze wenschen vervuld. Openbare en vrije school
staan op een lijn. Ze deelen straks gelijk op. Ze hebben
voor de Overheid gelijke rechten. Onze financiële zorgen
zijn voorbij. Wij zijn uit het diensthuis uitgeleid, en...
durft iemand nu nog te beweren, dat de schoolstrijd
niet uit is? Is zulk een beschouwing niet een „ver-
bijsterende voorstelling“ van zaken te noemen?

En toch... ondanks al onze dankbaarheid voor
wat God ons schonk, en trots al onze waardeering
voor den kostelijken arbeid van Minister De Visser,
zijn we niet ten volle gerust, en deelen wij niet het
optimisme, dat de schoolstrijd thans uit zou zijn.

Natuurlijk niet de geestelijke.

Die blijft voortduren tot den einde.

Die worsteling is de geloofstrijd om het geestelijk heil
van het zaad des Verbonds, en de principiële kamp voor
het waarachtig welzijn van ons volk, en deze kan niet
overgaan in vrede, alser Hij komt. Die het rijk der
duisternis volkomen beschaamt en den Satan onder
onze voeten verplettert.

Ook is niet uit de schoolstrijd in pedagogischen zin.
Die treedt juist thans met alle kracht op den voor-
grond.

Daarvoor moeten nu alle, alle krachten ingespannen
worden, en thans is het aan ons om, waar de gelde-
lijke druk is weggenomen, te toonen, dat het christelijk
onderwijs, juist omdat het christelijk is en van den
geest van Christus beziel, verre uitgaat boven dat
onderwijs, hetwelk met den Heiland niet rekenen mag
en niet rekenen wil. Hiervoor wordt in de onderwijzers
groot geestelijke energie gebischt. Zij moeten met
hiefde voor het beginsel vervuld wezen, willen ze dezen
heiligen wedkamp volhouden. Het ideaal der christelijke,
en in dit blad mag gezegd worden, der gereformeerde
opvoeding, moet voor hun oog schitteren, als een van
God gegeven ideaal, en het zal nu openbaar worden
of het goud van het christelijk onderwijs van het echte
karnet is.

Op dit „geestelijke“ valle alle nadruk.

Bij uitwendige weelde zinkt zoo licht het ideeale in.
Gouden ketenen belemmeren dikwerf den groei en bloei.

En voor alle dingen hebben wij straks geestelijk elan
noodig, en vragen onze scholen om de liefde en het
gebed, de toewijding en de belangstelling van hen, die
voor haar blijven worstelen om des Woords en des
Verbonds van God wille.

Maar nu de politieke strijd.
Hebben wij alles wat we wenschen? Laten we, en daarin schuilt hoogenaan geen ondankbaarheid jegens den Minister van Onderwijs, maar eerlijk zeggen: neen, want, in de eerste plaats, het ideaal, waarvoor Groen reeds streed en altijd in den schoolstrijd geveerd is: „het vrije onderwijs regel, de staatsschool aanvulling“, is nog geen werkelijkheid geworden. Deze laatste blijft normaliteit. De Staat blijft in de toekomst, en niet alleen in exceptionele gevallen, opvoeder. En nu een van beiden: bovengenoemd ideaal was een leage leuze en een holle phrase, maar... dan boet de schoolstrijd zeer veel van z'n schoon in, of we hebben hier te doen met een deugdelijk en waardevol principe, doch... dan is de onderwijsworsteling nog niet uit.

Er is echter meer.
De nieuwe schoolwet bevat ook enkele bepalingen, die de pedagogische vrijheid van ons onderwijs aantasten, en ons te afhankelijk maken van de Overheid. Wij denken hier aan de beoordeeling en goedkeuring van het leerplan; de facultatiefstelling van het godsdienstonderwijs; de uitbreiding van het aantal lesuren voor andere vakken, zoodat het godsdienstonderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis in het gedrang kan komen; de benoeming van het onderwijzend personeel in overleg met den inspecteur, — en deze punten worden niet door ons gevaarlijk genoemd, maar bijna alle Christelijke organisaties op onderwijsterrein hebben tegen deze regelingen gewaarschuwd en zelfs bij de Tweede Kamer op verwerping dezer artikelen aangedrongen.

Nu kan de praktijk meevallen.
Als n.l. ministerie en inspectie, departement en gemeentebestuur ons genegen zijn, en met welwillendheid den bloei van het christelijk onderwijs voorstaan. Maar... zoo het bestuur in radicale handen komt. Zoo... we eens niet langer een bewindzamen hebben als dezen minister. Zoo het staatsrecht eens niet genegen is alle vriendelijkheid te betoonen. Zoo de letter der wet eens met ijzeren gestrengheid wordt uitgevoerd, wat dan? Dan vreezen we de eene belemmering na de andere, en loopt onze christelijke school gevaar een christelijke staatsschool te worden.

En daartegen moeten we waken.
Voor vrede rust is het nog geen tijd.
Wie meent te kunnen inslapen vergist zich.
De worsteling is nog niet ten einde, en onze vreededagen en dankstonden hebben hierin bestaan, dat we ons voor een oogenblik van het slagveld in onze tenten terugtrokken om den Heere te danken voor het goede, dat Hij gegeven heeft. Maar... de vrede is nog niet gesloten. Wij kunnen niet rusten voordat ook in de bovengenoemde punten en in de gansche verhouding van staat en school de vrijheid van het christelijk onderwijs ten volle gewaarborgd is. En wie wil daartoe niet medewerken? Toch ieder, die de vrije school, de school der ouders, om Gods wil liefheeft.

K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Nieuwe Banen.

In onze kerkelijke pers wordt de Zending allernist verwaarloosd, en gewaardeerd moet worden de ijver van menigen scribent, die zijn lezers tracht op de hoogte te brengen en te houden.

Er kloven echter aan de publieke behandeling van de Zending eenige gebreken, die behooren weggenomen te worden.

Allereerst toch stelt men zich in den regel tevreden met het opnemen van de brieven der missionaire die naren des Woords, terwijl eigen beschouwingen en uiteenzettingen reeksins achterwege blijven.

Bovendien ontbreekt men niet altijd aan het gevaar te eenzijdig den nadruk te leggen op eigen Zending, zoodat de lezers den indruk krijgen alsof de eigen Zending de Zending is.

En eindelijk is menig een zelf er oorzaak van, dat hij verdacht wordt louter uit sleur te wandelen op den weg, die op de synode van Middelburg in 1896 gehand werd, alsof er op dien weg geen nieuwe banen behoeven te worden ingeslagen.

De redactie van „De Reformatie“ begeert nu ook in dezen reformatie, niet alleen wat het bespreken der Zending in onze pers aangaat, maar vooral wat betreft het behartigen van de Zending in ons land. Dat de arbeid tot uitbreiding van het Koninkrijk Gods op het Zendingveld ook nieuwe banen in moet slaan en ook reeds ten deele insloeg, zal ons later wel blijken.

Wij hopen goed verstaan te worden. De grondslagen van het werk der Zending van de Gereformeerde Kerken werden op de genoemde synode in 1896 stevig gelegd, en bleken tot dusver voldoende solide te zijn, om het gebouw onzer Zending te dragen. De K. van Dijk, Zending der Friese Kerken te Keboemen, heeft in een enkel opzicht de deugdelijkheid van dezen grondslag in twijfel getrokken, alsof onze Zendingen niet het ambt van dienaren des Woords zouden dragen, maar dat der vroegere evangelisten; maar daarbij is het gebloeven.

Wanneer wij nu toch van Nieuwe Banen spreken, bedoelen wij er het volgende mede.

Onze kerkleden, of wilt ge, de gemeente wordt over het algemeen te weinig met den gang van zaken op de hoogte gehouden. Ons Zendingblad wordt wel allereerst verspreid, maar toch te weinig gelezen; de oorsaken hiervan zullen wij nu niet opsporen, maar het is toch een droevig feit. Wel worden er ook Zendingdagen gehouden, maar de toespraken zijn meestentijds te zeer preekjes en het feitenmateriaal blijft voor de menigte verborgen. Zoo is de kennis zelfs van eigen terrein in menige gemeente (of moeten wij zeggen in de meeste gemeenten?) bedroevend gering.

Daar komt bij, dat ook over onze predikanten de loftrampet niet kan worden opgestoken. Zij zijn natuurlijk niet geheel onkundig, maar velen hunner zijn toch te weinig op de hoogte om hun kerkleden genoegzaam in te lichten, en tevens mee te helpen aan 't geven van leiding in de Zendingzaken.

De rapporten, door de Zendingdeputaten op de classes uitgebracht, zijn bij lange na niet voldoende, om de

afgevaardigden een volledig inzicht in het Zendingwerk te geven. Dat er zoo zelden vragen gedaan worden naar aanleiding der rapporten, zal zeker ook vooral hieruit verklaard moeten worden, dat men de stof niet machtig is.

Eveneens laat de behandeling der Zending bij het catechetisch onderwijs meermalen veel en soms zelfs alles te wenschen over. En moge de Zending op de vereenigingen van onze jongelingen en jongedochters geen contrabande zijn, toch weet men wel, dat er in dezen nog belangrijke verbeteringen kunnen worden aangebracht.

Over dit alles en nog veel meer wil ons blad zijn licht laten schijnen. Wij bedoelen niet er een Zendingblad van te maken. Trouwens, de redactie heeft Zending en Evangelisatie tamelijk achtemaan gezet; wij zullen daarmee in overeenstemming bescheiden moeten zijn.

Werke dan ook deze rubriek er toe mede, om bij het wandelen op de oude paden toch nieuwe banen te zoeken voor onzen voet.

A. J. P.

J. D. WIELENGA.

Belangstellenden, die geen proefnummer van dit blad ontvingen, gelieven aan de Uitgevers hun naamkaartje te zenden.

LITTERATUUR EN KUNST.

Moderne letterkunde en christelijke opvoeding.

I.

Misschien is er geen verschijnsel, waarnaar de verandering in geestesgesteldheid van ons christelijk „publiek“ zoo duidelijk kan worden gekeurd, als de groeiende belangstelling voor kunst, speciaal voor letterkunde.

Gelezen heeft ons volk, met zijn verstandelijken aanleg en gelukkige intelligentie, altijd, ook in tijden toen de letterkunde op sterven na dood was, — maar dit lezen was meer het gewone „letters eten“ en „boeken verslinden“, dan het werkelijk proeven van literaire kunst. En nu? Zeker, de werkelijke kunstgevoeligen en kunstbehoefigen zijn ook nu „zeldzame vogels“, het volk als geheel, de doorsnee-mensch, leest ook nu niet om de kunst, maar er is toch zoo iets merkbaar onder ons als een literaire beweging, — het getal dergenen, die door de kunst zijn „aangerakt“ neemt toe, het algemeene vraagstuk van christendom en cultuur heeft zich zwaar vertakt in het bijzondere probleem van christendom en letterkunde.

Dit kon niet anders.

De groote cultuurbeweging, die gewoonlijk in het puur-maatschappelijke leven begint (want het natuurlijkste is het eerste), en zich daarna over het cerebraal-wetenschappelijke naar de meer afgezonderde geestelijke gebieden der kunst uitbreidt, heeft in de laatste halve eeuw de kunst werkelijk iets nader gebracht tot het volk, en het volk iets meer vatbaar gemaakt voor, en begeerig naar, de kunst, bijzonderlijk de letterkunde.

Laat ons niet twisten over de vraag, welke kunst het meest geestelijk is, maar vaststellen, dat geen kunst zóó geschikt is tot popularisatie als de letterkunde. Ze heeft geen dure technische hulpmiddelen noodig om beoefend te worden, ze kan in het oneindige hare producten vormen en voor luttelen prijs ook in de lagere rangen van het volk verspreiden (zie de Wereldbibliotheek van Simons!), en vooral ze kan zich zoo verstaanbaar maken voor de „volksconscientie“ als geen andere kunst, omdat ze zich bedient van wat zich onmiddellijk bij de volksziel aansluit, door de volksziel zelf geschapen is: de taal!

Waar ze eigenlijk vandaan gekomen is, die herleving van de letterkunde, weet niemand. Ook op het gebied der kunst is waar wat Jezus van de geestesherleving der bijzondere genade heeft gezegd: De wind blaast, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid; maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heen gaat. Wij zien alleen het feit, dat de zoete Mei-wind den bonger weer deed bloeien, en we weten ook, dat deze nieuwe lente niet gekomen is uit den positief-christelijken hoek.

Dit feit dwingt tot denken.

Al naarmate men verschilt in opvatting betreffende het verband tusschen christendom en kunst, zal men over de kunst-herleving klagen of er voor danken. Het is hier thans de plaats niet op de beginselvraag aangaande de verhouding van christendom en kunst in te gaan, wij spreken geen beschuldiging tegen het christendom uit, maar het feit moet voor ons klaar en vast staan, dat niet het christendom in de laatste jaren de letterkunde heeft gezuiverd van de dorre ranken en bevrucht tot nieuwen bloei, — de „cultuur“ is hier (gelijk op nog andere terreinen) den godsdienst vóór geweest, en heeft den christen geplaatst voor werkelijkheden, aan wier komst hij niet had meegewerkt, wier nadering hij nauwelijks had gevoeld.

De kunstmenschen heeft den godsdienst-mensch door zijn daden verbaasd, en geërgerd, hij heeft hem gedwongen, hetzij tot toorn, hetzij tot schaamte. De kunstenaar zong zijn nieuw lied en produceerde zijn zeldzaam proza, gelijk een vogel in de lente het ei legt in zijn nest, — de nieuwe kunst was als een natuurgebeuren, maar de christen hoorde in dezen Mei de stormen razen, en voelde de arde beven als door verborgen vuur. Het wassend wonder (de lezer merkt, dat ik op de school van '80 doel) deed hem schrikken, maakte hem wakker op zijn wach.

De „wereld“ heeft hier (niet voor den eersten keer) het christendom tot „beëindiging“ gebracht.

Zoo is het naakte feit.

En natuurlijk was deze beëindiging in de eerste plaats gericht op zelfbehoud. Reeds van huis uit voelt de christen instinctief een weinig vreemd tegenover de beschaving, die uit de wereld op hem aandringt. In eersten aanleg past hij zijn geloof ascetisch toe. De eerste sensatie, als hij zich opmaakt achter Christus met het kruis, is het gevoel van vreemdelingschap op aarde, en zijn eerste daad een zooveel mogelijk breken van het contact met al wat zijn groei naar het nieuwe eeuwigheidsbeginzel dreigt, of ook naar schijnt, te belemmeren. Het christendom verplaatst het zwaartepunt van alle liefde naar het boven-wereldsche, en waar de schat van den christen is, daar zal ook zijn hart zijn. Ook al geniet de christen van aardische

schoonheid, ook al schept hij zelf aardische kunst, dan is het in beginsel toch eeuwigheidsbeginzel wat in hem werkt, en een eeuwigheidsdaad, die hij doet.

Het is begrijpelijk, dat de christen begint met bang te zijn voor kunst, en het is verklaarbaar, het heeft betrekkelijk iets bekoorlijks, dat de goeddelijke vromen, die prijs stellen op een „nauw leven met God“ en mystieke eenheid met Christus, aan de kunst als aan een wereldschen afgod voorbijgaan. Nietzsche en zijn vrienden hebben niet heelmaal ongelijk als zij in het christendom iets „Kulturfeindliches“ zien.

Maar men zij eerlijk, en erkenne, dat de cultuur zelf aan de ascetische neiging van den „godzaligen“ christen voedsel geeft. Als ik zeg, dat het christendom „Kulturfeindlich“ is, spreek ik alleen van een verschijnsel, niet van een beginsel, want in beginsel is het christendom niet de vijand, maar de broeder, neen meer, de moeder, van de beschaving, — maar als ik zeg, dat de cultuur, gelijk ze uit de wereld opkomt aan het christendom vijandig is, tegen het kruis van Christus inwerkt, dan wijs ik op een verschijnsel, dat tevens beginsel is. In de verhouding tusschen christendom en beschaving begint de vijandschap niet van christelijke, maar (laat ons dit woord hier eens gebruiken) van paganistische zijde. Kort gezegd: de tegenstand tegen de kunst bij den christen is in den regel zelfverweer, zijn onthouding is voorzichtigheid, zijn ascetische reactie.

Wie de eerste christelijke gemeente gadeslaat in hare verhouding tot de Grieksche en Romeinsche beschaving, zal toestemmen, dat dit het beeld der werkelijkheid is. De christelijke kerk deed niet aan kunst. Ze had de handen vol met het neerwerpen van een kunst, die in het teken van Venus stond en aan Dionysus haar inspiratie ontleende.

En ook later heeft de positieve christen zich bij elke groote cultuurontwikkeling afzijdig gehouden. Al naarmate hij temperament had zocht hij zijn kracht in isolement of polemiek.

Achter de muren van Sion zocht hij veiligheid tegen „den schepter der goddeloosheid“.

B. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika.

Het koninkrijk der hemelen is gelijk een zaai-deesem, welken eene vrouw nam, en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezaaid was. Lukas 13:21.

Het is niet uit eenige meerdere sympathie niet de Dutch Reformed Church, dat ik van haar het eerst ga schrijven en eerst later van de Christelijk Gereformeerde Kerk. Ik kan de lezers daaromtrent geruststellen. Zij is evenwel verreweg de oudere in jaren. De Dutch Reformed werd in 1638 te Nieuw-Amsterdam geïnstitueerd. Zij droeg toen evenwel de zuiver Nederlandsche benaming van „Nederduitsche Gereformeerde Kerk“. Dat lag voor de hand. Zij had met Engelschen en Engelsche benamingen niets te maken. Nieuw-Amsterdam was een zuiver Nederlandsche nederzetting in Nieuw-Nederland. Gij kent de geschiedenis wel van Hendrick Hudsons ontdekking van de baai en de rivier, die thans zijn naam dragen. Mocht zijn voornaam al verholandscht zijn, hij was toch een Engelschman, maar in dienst van de Hollanders. In dienst van de Oost-Indische Compagnie ontdekte hij de baai en de rivier, waaraan de machtige wereldstad New-York is gelegen met haar heerlijke oorden, die de heuvelachtige zoomen van de Hudson-rivier boorden. De Classis Amsterdam zond, toen een zekere Peter Minuit, diaken bij de Waalsche Kerk te Wezel, tot gouverneur van Nieuw-Nederland was benoemd, met dezen twee onderwijzers, die in opdracht hadden om des Zondags een godsdienstoefening te houden, waarin o.a. een gedeelte der Heilige Schrift, de geloofsbelijdenis en een preek werden gelezen. Zij moesten tevens als krantenbezorers de zieken bezoeken en vertroosten. Na twee jaren zond dezelfde Classis een predikant, Ds. Jonas Michaelius, hij institueerde de Nederduitsche Gereformeerde Kerk. Hare eerste samenkomsten werden gehouden in een houten molen. In 1633 ging men over tot het bouwen van een eenvoudige houten kerkgebouw en reeds in 1642 verrees de St. Nicolaas. Kerk, welk steenen gebouw denzelfden naam droeg als de Nieuwe Kerk op den Dam. De kolonie nam dra een groote vlucht, mede door het feit, dat Nieuw-Amsterdam een toevluchtsoord werd voor vreemdelingen en daar onder werden niet weinige vluchtelingen, uitgeweken geteld uit de Engelsche nederzettingen in Amerika. Dit verschijnsel is echter voor Nieuw-Nederland de ondergang geworden. Hoewel niet alle gouverneurs die Peter Minuit opvolgden van die uitnemende hoedanigheden waren als deze vrome man, toch heeft het niet in de eerste plaats aan de Nederlandsche bewindhebbers in Nieuw-Nederland gelegen, dat het moederland deze voorspoedige dochter zou moeten afstaan aan een brutalen indringer. Reeds in het midden der zeventiende eeuw mocht Nieuw-Amsterdam haar eigen burgemeesters, schout en schepenen kiezen. De groote vlucht die de kolonie nam was echter het gevaar dat haar voortdurend bedreigde. Het jaloersche en inhulige Engeland vond weldra redenen om zijn vermeend recht te doen gelden op Nieuw-Nederland. Het moederland moest het in den loop der zeventiende eeuw afleggen tegen Engeland en de kolonie ging dien-zelfden droeven weg. De Engelsche steden die door den toevloed van vluchtelingen op het gebied van Nieuw-Nederland waren gesticht maakten Revolutie, Engeland greep in en op echt Machiavellistische wijze werd een groot gebied aan de oostkust van Amerika, Nieuw-Nederland inbegrepen, geschonken aan den broeder van den Engelschen koning, den hertog van York.

Op verraderlijke wijze werd de kolonie overvallen door een sterke vloot, die reeds den nieuwen gouverneur uit Engeland medebracht. Stuijvesant, die toen gouverneur was, bood tegenstand, maar de kolonisten, het bestuur van dezen autocraat ook reeds min of meer moede, legden het hoofd in den schoot en de namen Nieuw-Amsterdam en Nieuw-Nederland werden verwisseld met dien van New-York.

Engeland schijnt zichzelf wel gelijk te blijven. In Zuid-Afrika, wel geen kolonie van Nederland meer, alwaar echter de vrije republieken van Oranje-Vrijstaat en Transvaal de begeerte van Engeland wakker riep,

maakt
en diam
Kruger he
uit comp
konden h
Zuid-Afri
gemakkel
Die gees
maleven i
koperen
heid, die
een mach
Die oude
landsche
duitsch
handbew
Kerk van

Engelan
en begon
dezer een
de Neder
greep En
kwamen
Nederland
in hun
Engelsch
worden v
kerk wor
Gods voc
kwam,
de Kerk
einde des
aangeleg
het Gere
Gereform
van onbe
ontwikkel
Amerikan
zich niet
schrijvers
kerk wor
ste tijden
naam, de
velen al
de Vere
zijn gewe
tot de
Engeland
aandael
kan kwa
met dit
meer D
zij het zw
zuurd.

Die arm
waren zw
troep, en
De knappe
den zeem
Wij late
denia, die
willen we
wehr, die
conservati
beroepen
ze de inte
„Ik durf
in dat te
schijnsele
in de his
malie enk
daar za
om het
heid be
midde
zelfve
hebben
voelde
het was
ten des
Vooral
zullen er
eventueel
noemde

Lezer, s
dan niet e

Die arm
waren zw
troep, en
De knappe
den zeem
Wij late
denia, die
willen we
wehr, die
conservati
beroepen
ze de inte
„Ik durf
in dat te
schijnsele
in de his
malie enk
daar za
om het
heid be
midde
zelfve
hebben
voelde
het was
ten des
Vooral
zullen er
eventueel
noemde

Lezer, s
dan niet e

Begrijp
bladen o
blad zo
in twi
werking
program
zou ove
dan nu
dat ons
oordeel
vreemd
Wat dan
naam v
opzet ac
te doen
En da
s Graves

Hi
van
maat